

Sok kicsi sokra megy
Köszmondások, szólások és falfirkák üzenetei

Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetencia

9. évfolyam

Programcsomag:
Polgár a demokráciában

A modul szerzője: Szekszárdi Júlia

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	14-15 évesek
Ajánlott időkeret	2 × 45 perc
A modul közvetlen célja	Értékközvetítés, értékorientáció, értékmentés
A modul témái, tartalma	<p>Témák: Identitás – hagyomány, magyarságtudat; kapcsolatok – tolerancia, kommunikáció; életmód – életérzés, érzelmek; világkép – hiedelem, értékek; kultúra – multikulturalitás, szubkultúrák, generációk, népcsoportok</p> <p>Tartalom: A közmondások és szólások mögött rejlő egyetemes bölcsességek, olykor egymásnak ellentmondó üzenetek megértése, ezek összevetése a kapcsolódó saját gondolatokkal; a különböző kultúrák, generációk üzeneteinek értelmezése; az emberek, embercsoportok közötti azonosságok és különbségek megtapasztalása</p>
Megelőző tapasztalat	Ókori kultúra, népművészet, honismeret kapcsolódó pontjai; a választott közmondások keletkezési helyéhez kapcsolódó földrajzi ismeretek
Ajánlott továbbhaladási irány	Az erőszak és erőszakmentesség problémája
A kompetenciafejlesztés fókuszai	<p>Önismerettel összefüggő kompetenciák: identitás</p> <p>Szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: információk rendszerezése, kritikai gondolkodás, nyitottság, rugalmasság</p> <p>Társas kompetenciák: kommunikációs készségek, véleményalkotás</p>
Kapcsolódási pontok	<p>A NAT-hoz: Magyar nyelv és irodalom; Ember és társadalom</p> <p>Tantárgyakhoz: hon- és népismeret; társadalomismeret; földrajz</p> <p>Modulokhoz: Zrínyi és Szulejmán egymás mellett (szka207_06); Szemet szemért (szka207_25); Vétkesek közt cinkos, aki néma (szka209_27); Elkerülhető-e az erőszak? (szka209_28)</p>
Támogató rendszer	<p>Közmondás- és szólásgyűjtemények</p> <p>Buda Ferenc: <i>Kimondott szó – kilőtt nyíl</i>. Török népek szólásai és közmondásai. Terebess Kiadó. Budapest, 1998, ill. http://www.terebess.hu/keletkultinfo/torokkoz.html</p> <p>Szapu Magda: <i>A zúrkorszak gyermekei</i>. Századvég Kiadó. Budapest, 2002 http://www.sulinet.hu/tart/cikk/mf/0/14419/1 http://www.extra.hu/robesque/Falfirkak2.htm</p>

Módszertani ajánlás

A cím csupán közmondásokra utal, de valójában egyéb műfajú, tömör bölcsességek is szerepelnek a foglalkozáson.

Érdeemes a különböző műfajokat röviden meghatározni, vagy arra ösztönözni a vállalkozó tanulókat, hogy nézzenek utána e műfajoknak és ismertessék őket az óra elején.

Az előforduló műfajok:

- közmondások, szólások (folklórtermékek),
- aforizmák (híres személyhez kötődő bölcs mondások, szentenciák),
- falfirkák (graffitók: korunkban a falakon és a világhálón is terjedő városi folklór termékei).

A közmondások, szólások tömörsége mögött gyakran mély életbölcsességek rejlenek. Titkaik megfejtése izgalmas feladat, és alkalmat ad bizonyos jelenségek árnyaltabb elemzésére, mélyebb megértésére. Ugyanakkor a tömörség megnehezítheti a pontos megértést, illetve alkalmat adhat különböző, esetenként egymástól erősen eltérő értelmezésre. Célszerű az egyes gyakorlatokat azzal a kérdéssel indítani, hogy értik-e a diákok a listán szereplő mondásokat. Feltételezhetően szükség lesz a közös értelmezésre. Ilyenkor ne ragaszkodjunk saját elképzelésünkhöz, engedjük, hogy a tanulók saját gondolataik, tapasztalataik szerint fejtsék meg a nemegyszer rejtvényként ható mondatokat.

A nálunk ismert közmondások, szólások, aforizmák mellett sor kerül más, távolabbi kultúrák életbölcsességeinek megismerésére is. Rendkívül tanulságos az azonosságok és különbözőségek felismerése, illetve az okok megfejtése. A tanulók hozzanak példákat az általuk tanult idegen nyelv szólásaira, az azok üzeneteiben rejlő sajátos és egyetemes tartalom szemléltetésére.

A klasszikus szállóigék, a hagyományos népi bölcsességet tartalmazó közmondások, a szólások, az idézetek mellett foglalkozunk a napjainkban keletkező szállóigék, a falfirkák problémakörével is. A témát ajánlatos a falfirkákkal kapcsolatos gondolkörrel folytatni. Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a falfirkák mint a városi folklór sajátos termékei igen tanulságosak. Szociológusok is elemzik őket, hiszen sokat elárulnak a fiatalok gondolkodásmódjáról, az egyes szubkultúrák jellemzőiről. Ugyanakkor a falfirkák formájában napjaink bosszantó, olykor felháborító vandalizmusa is megnyilvánulhat

Három változatot ajánlunk a modul feldolgozásához. Az első változat szintje általánosabb, a második gyakorlatiasabb, a harmadik pedig azok számára ajánlatos, akik járatosabbak a drámapedagógiában.

Mindegyik változatban nagy szerephez jutnak a kooperatív elemek, a kiscsoportokban zajló tevékenység. Ügyeljünk arra, hogy a más csoportokban tevékenykedő tanulók is lehetőséget kapjanak arra, hogy reflektálhassanak az egyes csoportok produktumaira.

A kérdésekhez, feladatokhoz minden esetben ajánlunk megoldó kulcsot. Ez nem jelenti azt, hogy csupán ez a változat fogadható el. Megfelelő indoklással egyéb megoldások is szóba jöhetnek.

A második óra záró szakaszához (C változat) előzetes feladatot kapnak a vállalkozó diákok: graffitiket kell gyűjteniük az internetről. Idejekorán adjuk ki a feladatot, és figyelmeztessük az erre **önként** vállalkozókat, hogy az ő munkájuk alapján beszélgetünk majd erről a témáról.

Legyen mozgatható bútorzat a teremben, és a tanulók körben üljenek, ha lehetséges. A kivetítéshez több esetben is szükség van számítógépre és projektorra. Az anyagokat általában a Power Point formátumban célszerű előkészíteni. Amennyiben ez nehézségekbe ütközik, mindez írásvetítővel is megoldható, illetve csomagolópapír alapú poszterek alkalmazásával is elvégezhetők a gyakorlatok.

Mivel az időkeretek a három változatban többnyire azonosak, az A, B és C változat egyes elemei egymással variálhatók. Hagyományos értékelésre nincs szükség. Az óra végi visszajelzés a tanulók érzelmi állapotáról kellően tájékoztatja a tanárt a foglalkozás sikeréről vagy sikertelenségéről.

A modul mellékletei

Tanári segédletek

- P1 – Megoldó kulcs a D1 melléklethez (a műfajokhoz)
- P2/a – 5 kivetítendő kép külön fájlban (jpg)
- P2/b – Megoldási javaslatok a képekhez illő közmondásokra, szólásokra
- P3 – Közmondások, szólások kivetíthető listája
- P4 – A posztereken szereplő csoportosítási szempontok
- P5 – Megoldó kulcs a közmondások csoportosításához
- P6 – Megoldó kulcsok a szomáli bölcsességekhez kapcsolódó feladatokhoz
- P7 – Megoldó kulcs a török közmondásokhoz kapcsolódó feladathoz
- P8 – poszter minta a D7 mellékletben található Falfirkák gyakorlathoz (a táblázat üres részét az órán töltik ki.)

Tanulói segédletek

D1 – Tisztázzuk a műfajokat! Feladatlap

Valamennyi tanuló számára sokszorosítani kell.

D2 – Közmondások és szólások üzenetei. 6 db egyenként 5 közmondásból álló lista.
Minden csoportnak másik lista jut. Az adott csoportnak jutó listát valamennyi csoporttag megkapja.

D3/a – 30 közmondásból álló kérdőív feleletválasztással.
Valamennyi tanuló számára sokszorosítani kell.

D3/b – A 3/a mellékletben lévő kérdőív első oszlopában található lista.
Az alakuló csoportok számának megfelelő mennyiségben.

D4 – Feladatkártyák

D5 – Szomáliai bölcsességek listája hozzá kapcsolat feladatokkal
Valamennyi tanuló számára sokszorosítani kell.

D6 – Török közmondások táblázatban üres oszloppal
Valamennyi tanuló számára sokszorosítani kell.

D7 – Bölcsességkártyák
Török és európai közmondások, szólások, mesék, versidézetek sorszámozott cédulákon
Minden tanulónak kell, hogy jusson egy cédula. Ennek megfelelően kell sokszorosítani.

D8 – Graffitik az internetről. Négy különböző, egyenként öt graffitiből álló lista
Minden csoportnak másik lista jut. Az adott csoportnak jutó listát valamennyi csoporttag megkapja.